

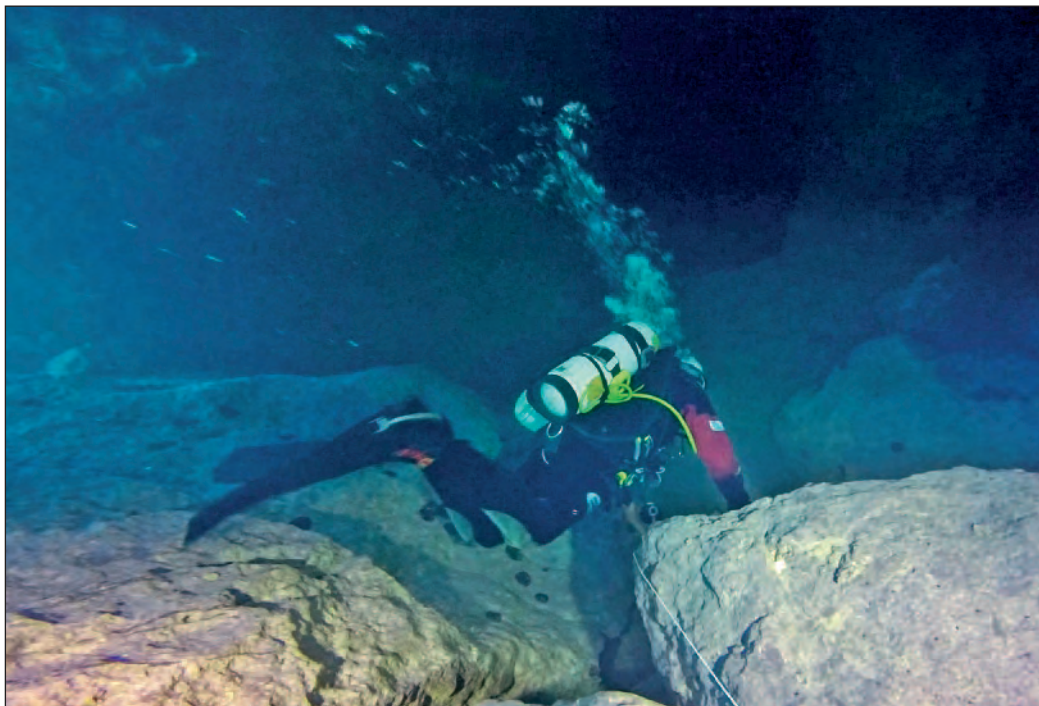
Zaron u izvor Jadra – iznenađujuće speleološko otkriće

Branko Jalžić i Petra Kovač Konrad

Članovi Hrvatskog biospeleološkog društva (www.hbsd.hr) posjetili su 9. veljače 2016. izvor Jadra radi prikupljanja građe za treći tom knjige “Atlas špiljskih tipskih lokaliteta Republike Hrvatske”. Budući da su s užeg područja izvora Jadra znanstveno opisane tri vrste podzemnih vodenih puževa (porodica Hydrobiidae) te jedna vrsta rakušca (*Niphargus salonitanus*), a na temelju podataka o morfologiji ulaznog dijela izvora koje je pružio slovenski biolog Teo Delić, lokalitet je bilo potrebno ponovo inventarizirati. Zbog strateške važnosti za opskrbu vodom grada Splita, izvor Jadra je pod strogim nadzorom, a samim time pristup izvoru je onemogućen. Ovom ga je

prilikom omogućio djelatnik splitskog Vodovoda i kanalizacije gospodin Mario Banovac.

Prilikom zarona obavljena su i speleoroni- lačka istraživanja sa svrhom prikupljanja podzemne faune. Na veliko iznenađenje, na izvoru je otkriven potopljen špiljski kanal. Zanimljivo je da se u postojećoj literaturi ne navode nikakve spoznaje o postojanju speleološkog objekta na izvoru rijeke Jadro. Podatke o potopljenom dijelu izvora nismo uspjeli prikupiti ni u razgovorima s geolozima i hidrogeolozima, inače poznavao- cima prilika u ovom dijelu Dalmacije. Čak ni među ronionicima koji su prije ronili u izvoru Jadra, ne spominje se potopljeni podzemni kanal. Sve to

Petra Kovač Konrad

Ulazna dvorana u izvoru Jadro

nažalost svjedoči o malom zanimanju javnosti i težini istraživanja ovakve vrste. Unatoč jakoj vodenoj struji, Branko Jalžić uspijeva u prvom zaronu istražiti potopljeni kanal do dubine 16 i duljine 25 m.

Ponovni dolazak na izvor Jadra uslijedio je 12. kolovoza 2016., za vrijeme nižeg vodostaja. Speleoronilački su ga istraživali Petra Kovač Konrad, stručni suradnik u udruzi Hyla i članica SO-a HPD Željezničar, te Branko Jalžić, član Hrvatskog biospeleološkog društva i SO-a HPD Željezničar iz Zagreba. Nakon prostranoga špiljskog ulaza, u potopljeni kanal ulazi se kroz pukotinu između zarušenih blokova. Unatoč niskom vodostaju, kroz spomenutu pukotinu postojala je jaka vodena struja. Iza urušenja ronionci su se spustili s 4 na 12 m dubine, gdje se nalazi prostrani kanal dimenzija 10 × 4 m. Koso položeni kanal tako se nastavlja do dubine od 20 m, pritom zadržavajući iste dimenzije. Na njegovom se dnu nalaze

brojni kameni blokovi većih i manjih dimenzija, a jaka vodena struja otežavala je postavljanje sigurnosne niti i snimanje prostora. Nakon 80 m duljine kanal se nastavlja u nekoliko smjerova kroz uske pukotine. Pregledom pukotina utvrđeno je kako iz nekih pukotina voda dotiče, dok kroz druge voda istječe, odnoseći pritom sediment.

Tijekom ronjenja primijećena je mnogobrojna i raznovrsna podzemna fauna, za koju se nije znalo da ovdje obitava. To su špiljska kozica roda *Troglocaris*, orijaška voden babura roda *Sphaeromides*, voden babura roda *Monolistra*, rakušci roda *Niphargus* i cjevčice mnogočetinaša roda *Marifugia*.

Izvor Jadro nalazište je čovječe ribice, koja ovaj put nije primijećena; trebalo bi zaroniti u još nižem vodostaju kako bi se opet zabilježila.

Tijekom narednih istraživanja planira se pronaći put u dublje neistražene prostore i izraditi speleološki nacrt cijelog objekta.

Jadro spring dive - a suprising speleo-discovery

Collecting data for the 3rd volume of *The Cave Type Localities Atlas of Croatian Fauna*, two members of HBSD (Croatian BioSpeleological Society), Petra Kovač Konrad and Branko Jalžić made two dives on 9th February and 12th August 2016. in the Jadro spring near Split. They advanced 20 m deep and 80 m far, till the narrowing which blocks an otherwise wide underwater canal. They found several cave animals: cave prawn from *Troglocaris* genus, giant pill-bug from *Sphaeromides* genus, pill-bug from *Monolistra* genus, shrimps from *Niphargus* genus and bristleworm tubes of *Marifugia*. The olm was not found. This spring, used for fresh-water supply of Split, is to be further investigated, both in advancement and sampling of living organisms.